

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Пламена Славова Стоянова
на тема: „Политиката на държавата към циганското население
в България (1944–1989)“ за получаване на образователната
и научна степен „Доктор“

Рецензираният труд е многопланова разработка, включваща широк кръг проблеми, в която са съчетани историографските с етнологичните подходи. Впечатлява големият исторически обхват от 45 години, за такъв период от време обикновено се пишат дисертации за „голям доктор“. Въпреки, че основната задача на труда е изясняване политиката на държавата, в него са разработени и проблеми на социалното, икономическото и културното развитие на циганското малцинство в страната.

Дисертацията е написана на базата на значително количество извори, на първо място документи от централните и от редица регионални архиви, използвана е обстойно пресата, предназначена за малцинството, голям брой литература, както и типичните за едно етнологичко проучване интервюта с отделни граждани. Авторката много съвестно е отразила всичко постигнато от писалите преди нея по темата, въпреки че повечето от тях са етнологи.

Предизвиква респект обстойното изясняване характеристиките на отделните цигански групи, в труда се подхожда диференцирано към особеностите на всяка една от тях. По този начин е преодоляно често срещаното в публицистиката разглеждане на циганското малцинство като едно единно цяло и породените от това неверни изводи и обобщения.

В труда са разкрити успехите на властта в приобщаването на циганите към живота на цялото общество в страната. Отчита се обаче, че в цялост задачата не е била изпълнена докрай: посочени са

многобройните фактори от икономическо, социално и психологическо естество, които са попречили в тази насока. Все пак се подчертава, че немалко е постигнатото, например в сферата на трудовата заетост, а оттам в повишаване на благосъстоянието и качеството на живот на една голяма част от това население. Проявява се запазването на традиционните негативни явления, характерни за малцинството дотогава, са главно сред тези негови слоеве, които не скъсват или само частично скъсват със стария начин на живот. Това е особено характерно за криминалните прояви. Оттук идва и съхраняването на невярната представа на мнозина българи за престъпността като същността черта на цялата циганска общност.

Поради редица икономически причини, а и поради съпротивата на една немалка част от представители на малцинството се провалят до голяма степен усилията за разселването на това население и се запазват редица гета, като например в кв. „Столипиново“ в Пловдив, кв. „Факултета“ в София, както и утвърдилите се от десетилетия цигански махали в много градове и села. Именно тук се отчитат традиционните негативни явления в начина на живот, в бита и обичаите като „сюнета“, „баба хак“, „мешерето“ и пр., както и някои прояви на взаимна неприязън между цигани и българи в граничните зони на заселванията.

Общо ще подчертая, че рецензираната разработка е успешна, отчитам и огромния, непосилен труд, който авторката е положила за написването му.

Имам и някои критични бележки. На първо място, смятам, че Стоянова е могла да поработи още върху текста, на места изложението е сурово, налице са освен това досадни повторения на едни и същи проблеми, на текстове, документи и факти. На второ място, срещат се и фактологически грешки – разбира се, те са обясними поради обхващането на такъв голям период от време. При една цялостна публикация на труда всичко това трябва да се преодолее. На трето място,

авторката твърде много се е вживяла в съдържанието на ползваните от нея документи, някъде тя дори е приела като свои термини и понятия на режима като например „народната милиция“, „градски и общински народен съвет“ и пр. На четвърто място, авторката е пренебрегнала данните на редица социологически проучвания, от които се вижда, че почитта към Българската православна църква и участието в нейните ритуали е по-добре изразено сред циганите, отколкото сред българите.

В заключение: Смятам рецензирания труд на Пламена Стоянова за сериозно, задълбочено изследване със значителни научни приноси и затова пледирам тя да получи образователната и научна степен „Доктор“.

31 януари 2012 г.

Автор:

(проф. д.и.н. Владимир Мигев)